

rcius 6.
zolgabirajató
sedett köz-
hirdetek
zen állást
ket, képe-
folyó évi
be.
0 korona
r 28.
lgabiró.

ás.
FIA.
járóságától.
"Glosdje"
rcius II én
sen kész-
igérőnek
ltételek a
1.
résága.
n alatti
ó.
snál.

agy

Szerkesztőségi iroda:
Nagybeeskerek,
Zápolya-utca 1-ső szám,
hová a lap szellemi részét illet
minden közlemény intézendő.
Kiadóhivatal:
Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybeeskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizeté-
sek és a lap szétküldésére vo-
natkozó felszólalások intézendők.
Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.
Főszerkesztő: Dr. BRÁJER LAJOS.

Előfizetési árak:
Egész évre ———— 24 kor.
Félévre ———— 12 .
Negyedévre ———— 6 .
Egy hóra ———— 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —
Hirdetések
a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknban.
Megjelenik
vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Nagybeeskerek, 1911. XL. évfolyam 54. szám. Kedd, március 7.

Politikai hullámok.

— A királyi napok után — A bankvita. —
Budapest, március 6.

Majdnem négy hétig tartott a dicsőség. S az udvari fényesség s annak bübajos varázsa meg is hagyta a nyomát a politikában. Az a nyájas-ág, a kifogyhatatlan szeretetreméltóság vonzó és lebilincselő ereje úgy az udvar részéről, mint a diplomata, udvari méltóságok és az osztrák államférfiak részéről annyira legyengítették az ellentétes ambíciókat, hogyha a parlamentben szóaradat lesz is, annak ugyan semmi befolyása, még kevesebb erkölcsi értéke lesz a további politikai fejleményekre.

Az őszinteség hangján szólva elmondhatjuk, hogy az osztrákokkal való sürűbb érintkezés azt a benyomást kelti az emberben, hogy ezekre az urakra nincs miért haragudni. Mert egytől-egyig kedvesek, végtelenül udvariasak. És bár nekünk tagadhatatlan, igen sok millióba kerül az ő kedvességük és udvariasságuk, de hát nincs mit tenni a dolog ellen. Az ördögös nagyhatalmi állás és a monarchia, a béke bizonyossága megköveteli az áldozatokat. Mert azt ugyan nem mondhatjuk, hogy Ausztria népe sem áldoz, talán még erejéhez mérten is felül.

Tudnunk kell azt is, hogy a közjogi ellenzék évtizedekig távol tartotta magát a delegációtól. A negyvennyolcas-párt csak a koalíciós kormány idejében kezdett részt venni a delegáció ülésén. Tehát szinte lehetetlen azt kívánni, hogy a delegáció más irányban működjen. Ha az ellenzéki modor és követelés mélyebb nyomot nem

hagyhat az évtizedes intézményen, annak bizony sem az osztrák, sem pedig a hatvanhét nem oka. Tetszett volna a jogokat, igényeket már kezdetben érvényesíteni, talán ma már messzebb lehetnénk a nemzeti követelésekkel.

Igy azonban csak arról lehet szó, hogy a nagy áldozatokkal szemben kellő rekompenzációkat csikarhassunk ki a finom és előkelő osztrák uraktól, akik bár körömszakadtig védtek a Lajtán túli érdekeket, de ma már úgy áll a dolog, hogy belátják ők is, hogy a béke csak úgy tartható fenn, hogy ha a tisztelt urak nem néznek az orrukig, hanem egy kis belátással lesznek a magyar érdekekre is.

Ez most meg is történt. Hieronymi Károly kereskedelmi minisztert illeti meg az elismerés pálmája ebben a tekintetben. Ő az első magyar miniszter, aki a szállítások terén érvényt szerzett Magyarország eddig mellőzött törvényes jogának.

Ami a politika mélyebb és sötétebb berkeit illeti, nem oly sötét és nem olyan veszedelmes, mint amilyennek látszik. Az ambíciók letörő felben vannak. A szószón elposványodott s a bankjavaslat kritikus V-ik szakasza nem hozta meg a jelzett vihart. Bár még nem szabad elbizakodnunk, de most már remélhetjük, hogy néhány nap alatt tető alá kerül a bank ügye.

A királyi budapesti tartózkodása, a delegáció ülésével vetekedő lakomák, bankettek közelebb hozták az ellenségeket egymáshoz. A mefisztó szerepét csupán Polónyi játsza, aki nem vett részt semmiféle estélyen s így nem is került senkihez közelebb.

Az ő toporzékolása egyébként már nem igen sokat nyom a latban. Bár sokat kellemetlenkedik, de komolyabb számításba nem jöhet az ő akadémikusodása, már azért sem, mert a nemesebb intenciók nem kísérik felszólalásait. Ő csak Lukács pénzügyminiszternek akar borsot törni az orra alá, de már ez sem sikerül neki.

Ami közvetlenül a bankjavaslat ötödik szakaszát illeti, Lukács kijelentette, hogy ő szívesen hozzájárul egy új szövegezéshez, de csak abban az esetben, ha jobbat tudnak ajánlani. De jobb és a magyar nemzet szempontjából, érdekeink radikálisabb megvédése tekintetéből ő maga sem tudja lelkiismeretesebben, jobban megfogalmazni az V-ik szakaszt, mint ahogy az jelenleg van. E szerint tehát a kérdéses szakasz aligha kerül módosítás alá a vita során.

Az aldunai ártérületek ármentesítése.

Írta: Dr. Karattar Artur.
(Két közlemény.)

Nagybeeskerek, március 7.

Az utóbbi időben sürűn foglalkozott a sajtó ezzel az állampolitikai és közgazdasági szempontokból nagyjelentőségű kérdéssel, mely ugyancsak több évtizedes vajdas után végre a megoldás stádiumába jut. Amire sem könyörgés, sem pör útján nem lehetett rábíri az államhatalom korábbi kezelőit, végre Sarényi Béla gróf földmivelésügyi miniszter ur komolyan foglalkozik azzal, hogy a csaknem 65 ezer hold régi földet a kultúrának átadja. De nem szabad azt hinni, hogy a régebbi kormányok nem ismerték volna föl a szóbeforgó műlétesítések sütségességét; a jó szándék csaknem mindig megvolt, de hiányzott az energia, mi, ha kellő mértékben is lett volna, mindenkor u jaban találja

„TORONTÁL“ tárcája.

A növények lelkéről.

— A „Torontál“ eredeti tárcája. —
Írta és felolvasta Dalmát Aranka a szabad liceumban március 5-ikén.
(Két közlemény.)

I.
Lesznek önök között, kik kiséf furcsának találják felolvasásom tárgyát. Engedjék meg, hogy megértessem választásomat. Van Maeterlincknek egy bűjos mesejateka: „A kék madár“. Magyar nyelven éppen most jelent meg. Angol-, Orosz-, Franciaországban már elő is adták s amint olvasom, nagyrészt gyermek-publikumnak. A meseje mulattatja a gyermeket, de az író, azt hiszem inkább felnőtteknek írta. Nagy, mélyen bölcselkedő gondolat van benne. Az emberiség hasztalan küzdelme a tudásért, vágya világosság után, erőlködése a mindenbe látásért, ahogy a szerző nevezi: „a kék madárért“. Két kis gyermek karácsonyi álma. A tündér csodás gyémántjának varázslatára, vándorolni és látni kezdenek. Végigjárják az Emiélékezés országát, a Éj palotáját, az erdőt, temetőt, a jövő birodalmát, s mindenütt, mindenben, még élettelen tárgyokban is láthatják a belső lényegét. Beszélnek a tárgy, az állat, a növény lelkével. Az erdőben halják a növénylélek panaszát, bosszu esküjét, az őnzőzsarnok, pöffeszkedő ember ellen, aki nem akarja megengedni, hogy lenyűgözött szellemük felszabaduljon. A növény-lélek panasza. Ez az én tárgyam Szegény növény-lélek, még neki is prókatorra van szüksége. Vajjon jó vagy rossz fiskális leszek-e? Önök az itélőbiráim.

Könnyebb volna e munkám, ha csak egy pillanatra kezembe kerülhetne Maeterlinck tündérének a gyémántja s én átvarázsolhatnám e termet, valami szép, tropusi, földi paradicsomná, s mi a varázslat ex azisában halhatnók a növény-lelkek halk melódiait, a melyeket így sajnos csak megsejtethetek Önökkel, a melyet magam is még csak megérteni akarok.
Nincs az emberi megismerés terén oly jelenség, a melyről a vélemények annyira különbözök volna, mint a lelki élet. Mi a lélek? Honnan jó? Mivé lesz? Vajjon csak az embernek van tudatos lelki működése, vagy van az állatnak, növénynek is? Hol vannak a határok, a melynél az állat, növényországban a lelki élet megkezdődik? E kérdésekre ma sem adhatunk határozott választ. Ha adunk feleletet, ez még nem juthat általános elismerésre.

Az állatoknál már nagy általános-ágban megengedjük a lelki élet lehetőségét. De a növény lelke! Sokaknak még e fogalom is neveséges, kényelmetlen fogalom, nem akarjuk. Nekünk jobb, egyszerűbb, ahogy eddig tudtuk. Miért változtassuk hát természetfelfogásunkat. Így vagyunk mi sok mindennel, vallási, társadalmi nézetben. Egyszerűbb a növényt úgy felfogni. Kell lenniük. Kell lenniük, hogy nekünk és az állatoknak táplálékot adjanak, gyönyörködtesse nek bennünket, környezetet alkossanak nekünk.

Próbáljuk megfordítani a dolgot. Útessük néhány pillanatra a növényt a mi földi trónunkra s igyekezzünk a növény szempontjából szemlélni az embert. Nem így gondolkodtunk-e? Mit akartok ti örökké szaladgáló, nyugtalan, ideges emberek. Azért vagytok, hogy szolgáljatok minket, lélegzéstekkel szénsavat készítsetek nekünk s hogy halálatok után porló tetemeitekből nitrogént alakítsunk. Nektek ápolni kell

bennünket, erdőn, mezőn nem tudtok nélkülünk megenni s végül mégis mi eszünk meg benneteket. Megferőzzük, mint a bacillusok a véretek s ti küzdtek ellennünk — mindhiába.
Ezt és még sok mindent gondolnánk, ha növények volnánk. De miért is vagyunk annyira türelmetlenek a növényekkel szemben, miért nem akarjuk megengedni, hogy nekik is lehet tudatos lelki működésük. It meg kell jegyeznem, hogy e türelmetlen felfogás a kuturnép sajátja. Nem teljesen általános a földön az a természetfelfogás, amelyet mi beéak neveltek. Több millió hindu s még sok más néptörzs, a növény lélekkel bírónak tartja. Az ő felfogásuk, úgy látszik már helyesebb természet szemléletből indult ki.

A hinduk ősrégi törvénykönyvében „a Manu“-ban több rész a növény védelméről szól, pl. a következő: „Az állatok és növények körülvéve sokoldalu sötétességgel, tudnak a mult cselekményeiről, fájdalmat, gyönyört éreznek“. Ha tehát valaki akár gyümölcsöt, csarjót, futó növényt vagy más virágzásban levő növényt megsért, annak vezekléskepen a Vedából, szent könyvből száz mondást kell mondania.

A sziamiak tízparancsolatában, a növényrongálás is, „a Ne öl“ paragrafusába tartozik. Ők épp oly kevésbé tördölnek ok nélküli faágakat, mint ahogy mi nem sebesítjük meg embertársainkat. Nem esznek éretlen gyümölcsöt, hogy a magot tönkre ne tegyék. Az egyptomiai növényeket is imádták. A növény panaszta tehát a kultúrembernek szól. Miért a visszafeljődés e téren. Ezt akarom most tárgyalni.

Az előbb megemlitém, hogy én most itt a növény védőüggyvédje szeretnék lenni. Kezdem hát vitámat a közvádálval: az általános kor felfogásával.

A korfelfogás így érvel: Nem hisszük a

Hires müncheni „Salvator-sör“ kedden friss csapolás. Ezenkívül a Kőbányai sör MARCOIN JENŐ, kaszinó-vendéglő.

a királyi kincstárnak sajátos, a jogegyenlőség elvével össze nem egyeztethető fölfogását és állásfoglalását. A kincstár tudniillik sohasem ismeri el a vele jogviszonyba kerülőket egyenlő-jögu feleknek, hanem a saját hasznára, a másiknak kárára mindenkor kedvezőbb helyzetet kíván magának teremteni.

A királyi kincstárnak mindig ilyen szellemben képviselt érdekeltsége különösen az adott esetre volt káros. Az ármentesítés alá kerülő 65 ezer holdnál ugyanis nincsenek nagybirtokosok érdekelve. Az árter kétödrésze a kincstáré, háromötödésze pedig községeké és paraszt kisbirtokosoké. Egy nagy szellemi szinten álló befolyásos nagybirtokosság létrehozta volna talán a speciális kincstári törekvéseket, de nem az önkormányzati jogok ellenére is csak igen szűk ösvényeken haladható s még azon is az állami végrehajtó hatalom letéteményesei által kormányzott községek s a jogviszonyaik tekintetében teljesen tájékozatlan kisbirtokosok. Így történt, hogy az érdekeltség által 1897-ben egy vizrendezési társulat megalakítása céljából összehívott érdekellet eredménytelenül oszlott föl, mert az érdekeltség nem volt hajlandó a kincstárnak a jog és méltányosság keretein túllépő sajátos kívánalmait teljesíteni. E 14 évi idő óta csak Serényi Béla gróf földművelésügyi miniszter ur vitte anyyival előbbre az ügyet, hogy mult év augusztus havában értekezletre hívatta össze az érdekeltséget abból a célból, hogy a kincstár által előírt feltételek szerinti ármentesítő társulatot alapíthassanak. Ez azonban meghiúsult, mert nem tekintve a kincstár szokásos és teljesíthetetlen igényeit, a Duna és Tames-szabályozás szükség-szerű követelményei az alakítandó társulat érdekeltségébe vonatván, az ármentesítési költségeket oly nagyra fokozták, hogy a magánérdekeltséget a legalaposabb aggodalmakba ejtette s tartózkodó álláspontra készítette.

Hála a földművelésügyi miniszter ur bölcs mérsékletének és egyszerűségének, az érdekeltségnek saját szempontjából jogos és igazságos magatartása nem kedvetlenítette el, nem engedte az ügyet ad akta tétetni, aminek a következménye az volt, hogy miniszteriuma a községek teherviselési képességének előmozdítására, ezeknek a tervezett vizrendezési társulat megalakításához való hozzájárulásuk esetére 10 éven át nyújtandó évi 250 ezer koronás segítséget helyez kilátásba, de sajnos, csak azzal a feltétellel, ha ennek fejében az érdekeltség a társulat autonómiajéről lemond, illetve maga kéri, hogy a társulat ügyeit, megalakulása pillanatától miniszteri biztos intézhesse. A megoldásnak ez a följánlott módja azonban nemcsak nem szerencsés, de mitöbb, a törvény és jogszabályok fölé való helyezkedés nélkül egyenesen kivihetetlen.

Az 1885. évi XXIII. t. c. 124. szakasza ugyanis takszative sorolja föl azokat az eseteket,

amelyek beálltator a miniszter miniszteri biztos küldési jogával élhet, ezek pedig a következők: „a társulat működésének megakadása, alapszabályaiban foglalt lényeges kötelezettségeinek ismételt utasítás ellenére, nem teljesítése, vagy pénzügyi zavarok esete”, tehát olyanok, hogy egy társulat megalakulásakor sem jogilag, sem tényleg fönn nem foroghatnak. Ezek fönforgásának hiányát a törvény szabatos meghatározásánál fogva az érdekeltség akarata vagy kérelme sem pótolhatja, mert az érdekeltség pusztá kérelmét nem vette föl a törvény az autonómia felfüggeszthetőségnek okául s az érdekeltség ily irányu kérelmének figyelembe vételét egyáltalán csak arra az esetre engedi meg, ha arról van szó, hogy a törvényes okok alapján már kirendelt miniszteri biztos működése legföljebb további két év tartamára meghosszabbítható-e vagy sem? Kizártnak tartjuk, hogy a községek egy törvényellenes s öket különben is megalázó kérelmet előterjeszenek, de föltéve, hogy közülök a többség a magasból jelentkezni szokott közigazgatási kapacitáció folytán előállana ilyen kérelemmel, ami ellen bizonyos, hogy a kisebbség teljes erejével védekeznek, még mindig kérdés marad, teljesíthető-e az az érdekeltség kisebbségének a rovására egy olyan esetben, melynél a törvény a többségi akaratnak nem statuál kifejezeten döntő erőt, holott rendszerint szorosan meg szokta állapítani azokat az eseteket, melyeknél az akaratgyűlés hiányában a többség akaratának kell érvényesülnie?

(Befejező közlemény következik.)

HIREK.

— **Áthelyezés.** Fonyó János II. sz. csendőrkörletti főhadnagy, temesvári szakaszzarancsnokot Nagyikindára, Gyapay Miklós II. sz. csendőrkörletti hadnagy, nagyikindai szakaszzarancsnokot Ipolyságra áthelyezték.

— **Nagybecskerek közönsége a gyermekszanatórium javára.** Annak idején közöltük, hogy a Hohenberg Zsófia bercegnő védnöksége alatt álló Orsz. Gyermekszanatórium Egyesület gyűjtőívket küldött Nagybecskerek városának is. A gyűjtőívket a város szétosztotta a jóteknő egyesületek tagjai és magánosok között. A városzerte folytatott gyűjtést a napokban befejezték s az eredmény a legszebb színben tünteti fel a város közönségének humánus áldozatkésztségét, mert amíg például olyan nagy városban, mint Szeged a gyűjtés mindössze 283 koronát eredményezett, addig Nagybecskereken 1265 korona és 53 fillér gyűlt össze a Gyermekszanatórium

javára. Az összeget dr. Perisics Zoltán polgármester rendeltetési helyére juttatta.

— **Halálozások.** Öszinte részvétellel értesülünk arról a súlyos gyászról, mely Tóth Paulát, a Messinger intézett kiváló tanárúját, a mindenkori általi szeretett és közbecsült Paulát német érte, amennyiben édes anyja özv. Tóth Ferencné tegnap Szegeden 80 éves korában meghalt.

Szekulics Vazul volt nagybecskereki kereskedő, városunk egyik köztisztelőben álló polgára tegnap reggel 71 éves korában meghalt. Az elhunytat ma délután temették el nagy részvétellel az iteni gör. kel. temetőben.

Mint Istvánföldről írják, Szabó Gyula ottani takarékpénztári könyvelő 18 éves felesége, szül. Weber Anna szombaton meghalt. A fiatal asszony holttestét — kinek elhunytja az egész községben élénk részvételt keltett — vasárnap szentelték be Istvánföldön és Szécsányra szállították, ahol tegnap délután temették el a nagy számú rokonság és ismerősök élénk részvétele mellett. Az elhunytban Weber Mihály szécsányi tekintélyes nagybirtokos leányát gyászolja.

— **Szülői értekezlet.** A Messinger-féle intézetben a Torontálmegyei Közművelődési Egylet és Gyermektanulmányozási Társaság közreműködésével megtartandó szülői értekezlet előkészületei nagyban folynak. Az értekezlet március 18-án délután lesz, amelyen a közművelődési egylet nevében dr. Vinczehidly Ernő m. főjegyző, igazgató, a Gyermektanulmányi Társaság nevében Grézió János kir. tanfelügyelő elnök fognak résztvenni és beszélni. Az értekezlet elnöke Messinger Karolin igazgatónő, előadója pedig Szeneas Adolf lesz. A napirenden olyan kérdések lesznek, amelyek a szülőket éppúgy érdeklik mint az iskolát. Ilyenek lesznek a házi feladatok kérdése, a napi tanítási idő kezdő órájának a kérdése, a gyermekek mulatságai, a kirándulások stb. Ezeket kivül a szülők vehetnek föl majd kérdéseket, amelyeket vagy azonnal elintéznek, vagy a jövő értekezlet tárgyszorozatára tűzik. A végleges programot és meghívókat a napokban küldik szét. Az az általános érdeklődés, mely már is minden irányban megnyilvánul, arra a reményre jogosít, hogy az értekezlet elérni majd azt a kitűzött célt, hogy iskolát és szülőket közelebb hozza egymáshoz és így az iskolai és családi nevelést nagyobb összhangzásba hozza.

— **Községi tisztújítás.** Mint Nameteleméről írják, ott szombaton délután tartották meg a községi tisztújítást Lowieser Inre központi főszolgabíró elnöklésével. A választás eredménye a következő volt: községi bíró lett Salamon

növény lelki életét mert nem szemléljük közvetlenül, nem látjuk megnyilatkozásait. Ellenérveim. Szemléljük-e teljességgel más lény pszicháját. Nem. Egész határozottsággal csak a saját lelki életünkről ítélezhathatunk. Közeledünk hát ahhoz a megértéshez, amelyely idegen lelki világot akarunk felfogni.

Rendesen és hibás n, külső fiziológiai (élettan) sajátosságok, hasonlóságok alapján hasonlítjuk össze a pszichikai (lélektani) tulajdonságokat. Ez most így akarunk megismerni, azért ismerünk sok mindent rosszul. Leleki életet analogiával, hasonlósággal bizonyítani nem lehet s mi éppen a téren sok következtetésünket teljesen analogiára alapítjuk. Így a növények idegkérdése. A kor fölfogás éppen az analogiára támaszkodva, állítja, miután a növénynek nincsenek idegszálai, a lelki működések idegszálakhoz kötve, a növénynek tehát nincs lelki működése. Ezt az érvelést annál inkább elfogadják, mert hisz éppen az alsóbb rendű állatok s a növények idegtelenségéből akarnak következtetni arra a hatásra, amelyen a lelki működések megszűnnek, illetve megkezdődnek.

E fölfogást támogatja az a tény, hogy az idegszálakat szétvágva, megszűnnek a lelki működések. Hogy tételezzünk hát fel, lelki működést a növényeknél, amelynek már eleve nincsenek idegei. Ellenérveim álljon itt a következő egyszerű példa: Ha zongorán, hegedűn vagy más huros hangszereken, elvágom a hurokat, nem adnak többé harmonikus hangot. Ebből arra kell következtetnem, hogy a hurok ama hangszerek legfontosabb tényezői, ez igaz is. Igen ám, de ebből azt a téves következtetést is vonhatom, hogy amely hangszereken hurok nincs, az harmonikus hangot nem adhat.

Ime itt a fuvola, orgona, nincsenek húrjai s mégis ad harmonikus hangot, csak más színezettel. Nem lehetnek-e a természetben az érzékelés huros hangszerei, emberek, állatok; a fuvolák a növények, lélekkel bíró fuvolák, csak

a lelkiük színezete más. A keresztos pók szákmányát hosszú finom szálakból szőtt hálóból fogja, háló nélkül nem foghat semmit. Hasonlóan a mi lelkünkhez, mi is csak idegszálakkal foghatjuk érzéseinket. De vajjon kell-e minden póknak háló, hogy szákmányt foghasson; vannak pókok, melyek egyszerű rejtekhelyből fogják szákmányukat, de azért éppen úgy pókok, mint a keresztos pók.

Így feltételezhetjük, hogy a növények s alsóbb rendű állatok, érzékeléseiket közvetlenül, ideghálózat nélkül nyerhetik. Az állatnál lélegzés, nedvkesingés, táplálkozás idegszálak működéséhez van kötve; a növény is táplálkozik, lélegzik, van nedvkesingése s mindez idegszálak nélkül, miért ne lehetne lelki élete is idegszal nélkül? Ha nincsenek idegeik az érzékelésre, úgy lesz nekik erre a célra valami más eszközü, valami, amit mi még most észrevenni nem tudunk. Lehetetlen elhinni, hogy a természet, mely oly sokféle eszközt használhat céljainak elérésére, éppen a pszichikai organizatot kötötte volna egy egyetlen faktorhoz, az idegszálhoz.

A második érve a korfelfogásnak a növénylélek ellen az, hogy a növénynél nem találunk tudatos szabad mozgást. A növény, úgy mond — mindenben ami vele történik, a természeti szükségesség törvényét követi. Ezt az érveit a növényélet számtalan jelensége teljesen megdöntheti. Vannak, akik azt állítják, hogy a növény éppen olyan szükségesszerűen nő, föld, víz, levegő és a világosság által meghatározott irányban, mint ahogy az égitestek mindig meghatározott utjakat járják. A lélek fogalma pedig, a szabad akarat, tudatos önmeghatározás fogalmával azonos.

Mi úgy látjuk, hogy a növény rügyeit, ágait, virágait, majd erre, majd ama irányban fakasztja s hisszük, hogy ezt tisztán külső okokból teszi, a külső okokat megtudjuk magyarázni, a belsőt kezebebben tudjuk felfogni.

A tudatos, szabad akaratú mozgás a növénynél a tevékenység teljesen más sférájában mutat-

kozik, mint az állatnál. Igaz, hogy növekedését hajlását, fény, levegő, nedvesség s más külső ingerek befolyásolják, de nincsen ez éppen úgy állatnál, embernél. A szabad mozgások, tudatos működések annyiban követelik meg a lelki működés feltételeit, hogy az illető élő lény belső serkentést érezzen e működések nyilvánítására. Ha tehát a növény leveleit, ágait ott hajlja, ahol éppen hajlja, de az ösztönt, a melylyel ezt teszi, éppen úgy magának érzi, mint az állat, amikor — mondjuk — karmai kinyújtva, szákmányára rohan, akkor a növény e mozgása szint oly tudatosan szabad, mint az állaté.

Az állatot e működésekre az éhség, a jó iz utáni vágy vezeti, miért ne érezze a növény is éhséget, mikor hiányzik tápláléka s miért ne hinnék, hogy neki is izlik a megfelelő táplálék. A fáradtság a kellő táplálék felkeresésében, nem kisebb a növényé, mint az állatnál, sőt hasonló. A különbség az, hogy az állat egész testét tudja tovább e keresésnél, a növény csak testének egy részét. S milyen messzire küldi néha a növény gyökereit, hogy termékeny talajt találjon? Erre nézve azt hiszem mindenkinek lehetnek megfigyelései. Egy angol tudós a következőket figyelte meg egy jávorfa életében: a fa porladó romhalmaz falán hajtott ki; bizonyos idő múlva a fal anyaga nem adott neki elegendő táplálékot; a hely szűknek bizonyult a növekedésre, hosszú gyökérszálát bocsájtott hát le a fal mentén a termő földig.

Ennek a gyökérnek felső része később törzsszé vastagodott, ez idő alatt többi gyökérét kiszabadította a falanyagából s végül teljesen ott hagyta a terméketlen falat. Tehát a szó legszorosabb értelmében elhagyta régi helyét. Ilyen vándorlást szederbokrokra is megfigyelhetünk, a szerb-tóvis vándorlása mindenki előtt ismeretes s sziklafalakon igen gyakran láthatunk lefelé kuszó, később törzsszé váló gyökereket, amelyek jobb talajt keresve, kelték vándorutra.

(Vége következik.)

ROYAL-BIOSKOP-SZINHÁZ.

Ruhatar 10 fillér. Fényesen berendezett füstmentes helyiség. Légfűtés. Ruhatar 10 fillér.

Naponként 2 előadás: d. u. fél 6 és este 9 órakor. Vasár- és ünnepnapokon: d. u. 4, 5, 6;

Művészies képek! este fél 8 és 9 órakor előadás.

Szenzációs műsor!

A Rózsá- és a Magyar Király-szállodákban állandó csapolás a világhírű müncheni „Salvator“-sörből.

ÜSÖR:

1. Egy jól gondozott kémény. (Humoros) — 2. Elefántvadászat a Nyanza partján. (250 méter hosszú remek változatos természeti fölvetel). — 3. Mórlic horgászik. (Humoros). — 4. A sziv bocsánata. (Amerikai történet). — 5. Német hadiengerészlet. (Humoros). — 6. A mumia regénye (350 m. Színezett. Gautier híres regénye után. Szenzációs színmű). — 7. Kató mint farkasfej (Humoros).

Miklós, albiró id. Giljum János, esküdtek: ifj. Giljum János és Kovács János, pénztáros Grill János, közgyűm pedig Solner János.

A kulturegyesület ismétlődő tanfolyamai.
A kulturegyesület ismétlődő tanfolyamai közül szombaton Sándorházán volt a záróünnepély. A záróünnepélyen a kulturegyesületet dr. Sal Ferenc parjamosi járási főszolgabíró képviselte s azonkívül jelen volt a községi előjáróság és iskolaszék. A tanfolyamnak 36 hallgatója volt, akik szép eredményre halgatták a tanfolyamot. Az elért eredményt Sal Ferenc főbíró kifejezte az egyesület elismerését a tanfolyamot vezető Hockl Jakab tanítónak.

Hajójárások Pancsova—Belgrád és Zimony között. Mint Pancsováról jelentik, március hó 10-ikén lép életbe a Pancsova—Belgrád és Zimony közötti hajójárati nyári menetrendje, mely a következő: Hajóindulások Pancsováról Belgrádba és Zimonyba reggel 3 óra 45 perckor, reggel 8 óra 30 perckor és délután 2 órakor. Hajóérkezések Belgrádból és Zimonyból Pancsovára: reggel 6 órakor, délelőtt 11 óra 30 perckor és este 7 órakor.

Adomány a kulturegyesületnek. A Torontálmezei Takaré- és Hitelbank, amely minden kulturális tevékenységet nemes bőkezűséggel támogat, most 200 koronát adományozott a Torontálmezei Közművelődési Egyesületnek. A szép adományért ezután is hálás köszönetet mond a kulturegyesület elnöksége.

Nyilvános köszönet. A Torontálmezei takaré- és hitelbank a Nagybecskereki jótékony négyeletnek 200 kor. adományt küldött, mely adományért hálás köszönetet mond az elnökség.

A Torontálmezei takaré- és hitelbank a főgimnázium „Deáksegélyező egyesületének” 100 koronát adományozott. Fogadjon a nemeslelkű adakozó az igazgatóság hálás köszönetét.

A Torontálmezei takaré- és hitelbank igazgatósága a román kath. zárdabeli szegénysorsu tanulók segélyezésére 50 koronát adományozott, mely nemes segélyért hálás köszönetet mond az intézői főnöknő.

Ugyancsak 50 koronát adományozott a Torontálmezei hitelbank a Magyarországi munkások rokkant és nyugdíjgyógyító nagybecskereki főiskolájának özvegyi és árvasegély alapja javára, amelyért a fők elnöksége hálás köszönetet mond.

Pincérek bálja. A nagybecskereki pincéregyesület, mint minden évben, úgy az idén is megtartotta szokásos táncmulatságát. A pincérek bálja, mely az idén zárkörű volt, tegnap éjjel zajlott le a Korona-szállodának külön a célra díszesen dekorált éttermében, ahol már este 9 óra után gyülekezni kezdtek a meghívott vendégek, akik között ott láttuk Reitter Oszkár rendőrkapitányt, Beneth Károlyt, a Rózsa-szálloda bérlőjét, Marcoin Jenő kaszinó-vendéglőst, nemkülönben a többi szállodák és nagyobb vendéglők tulajdonosait is hozzátartozóikkal. Az idej pincérbál védnökei Beneth Károly és Marcoin Jenő voltak, akiket a terembe való belépésükkor a cigányzenekar a Rákóczi-indulóval fogadott. Este 10 óra után megkezdődött a vidám tánc. Az első negyest 24 pár táncolta. Négyest után szünóra volt, amely alatt a pincéregyesület gazdagon megvendégelte a meghívottakat. Szünóra után folytatók a táncot, mely a legfesztelebb és legkedélyesebb hangulatban kora reggelig tartott. Itt említjük meg, hogy a táncmulatságon a zenét Petrovics Bózsó, Rózsa-szállodabéli kintő cigányzenekara szolgáltatja, aki a szünóra alatt is szebbnél-szebb magyar nótákkal gyönyörködtette a vendégsereget.

Felülfizetések. A Nagybecskereki Önkéntes Tűzoltó-Egyesület által az önszegélyező pénztár alapja javára rendezett mulatságon a következő felülfizetések folytak be:

2 kor. 50 fillért: Csathó Lajos, 1 korona 20 fillért: Straub István, 1 koronát: Prandell János, Szolcsák János, Bukovác István, Eliás János, Wogh N., Kertész Márk, Jorgován Emil, Pierre János, Keller János, Theisz Ferenc, Schepp József, Stojanov Váza, özv. Feimer Péterné, ifj. Frank Vince, Schlesinger Sándor, Feiner Aladár, Lenhardt Antal, Marton Gizella, Weber N., Grün Matild, Hacker Ármán, Dregics N., Zettel János, Kluge Károly, Huszár István, özv. Wessely Józsefné, Baaden Károly, Metzger Károly, Rohnits Dusan, Szappangyár, Kotrell József, Holländer Károly, Hermann testvérek, Csada Károly, Szepesy Károly, Schmidt József, Czveanov Toma, Weiterschan János, Weitz J., Szabó Albert, Mayer Miklós, Weiterschan István, Moller Sándor, Kelemen N., Wilhelm János, Kolpaszki N., Rosenfeld Adolf, Sohn Károly, Weiterschan Jakab, Weiterschan Jakab Fülöp, Fuchs János, Mohaupt N., Schmidt Antalné, Miholicsányi N. Bukovác N., Amendt Ferenc, Tolveth N., Erdős Béla. (Folytatjuk.)

A gyanu. Annak idején megirtuk, hogy Michlanov Milan itteni mészáros mintegy két évvel ezelőtt egy éjjel részegen került haza s reggelre revolverrel meglöve találták az ágyban. Az eset a rendőrségnek meglehetősen sok munkát

adott, mert Michlanov kereken tagadta, mintha ő lötte volna meg magát s így a gyanu feleségére hárult, aki azonban szintén tisztázta magát. Michlanov most két év után a nespokban meghalt. Édesapja váltig azt hangoztatta, hogy az asszony megmérgezte a fiát. Ezek a híresztelések a rendőrség fülébe is eljutottak s a bíróság rendelkezése dr. Fialowski és dr. Magyar törvényszéki orvosok felboncolták a holttestet és hivatalosan is konstatálták, hogy Michlanov nem bűntény áldozata, mert tüdőgyulladásban halt meg.

A csatádi országos vásár. Mint Csatádról jelentik, a legközelebbi tavaszi országos vásárt ott folyó hó 12-én fogják megtartani, amelyre vérszentes helyekről és szabályszerű járattal mindenféle állat felhajtható.

Fog-Krém
KALODONT
Szájvíz
103-429

TÁVIRATOK

Országgyűlés.

A képviselőház ülése.

A részletes bankvita. — Az ötödik szakaszt megszavazták.

Budapest, március 7. (A „Torontál” eredeti távirata.) A viharosnak hirdetett ötödik szakasz tárgyalása alig két napi vita után ma szép csendesen véget ért s az ötödik szakaszt a nagy többség változatlanul elfogadta. Ezzel most már a bankvita előreláthatólag e héten véget ér és sok felesleges szószaporítás után a bankszabadság meghosszabbítása tető alá kerül.

A mai ülésen Kabos Ferenc elnök elnökölt, kinek előterjesztései után rögtön áttértek

a részletes bankvita, nevezetesen az ötödik szakasz tárgyalásának a folytatására.

A mai ülésen Preszly Elemér és Lovász Márton ellene, Nemes Zsigmond munkapárti pedig mellette beszélt, majd pedig, miután szólásra már senkinek sem volt feljegyezve, az elnök be-rekesztette a vitát.

A vita berekesztése után Lukács László pénzügyminiszter szólalt fel, aki reflektálva az ötödik szakasz ellen felhangzott észrevételekre, konstatálta, hogy ezek csak visszhangjai az általános vita során Apponyi és Andrássy beszédéből felhangzó dörgésnek. Ismételtlen bizonyítja, hogy a szakasz a készfizetések felvetését biztosítja s csak az időre nézve enged korlátolt szabad kezét s az ellenkező állításokkal szemben éppen a házszabályoknak szerez érvényt. Kifejtette, hogy nem áll meg az a vád, mintha a szakasz rendeleti intézkedést foglalna magában, mert csak dispozitív intézkedést tartalmaz s ha ez nem volt sérelem 1903-ban úgy most sem lehet az. A miniszter nem járul hozzá Sággy módosító indítványához s kéri a szakasz változatlan elfogadását.

Még Sággy Gyula szólal fel a zárszó jogán módosító indítványa mellett, amire névszerint szavazással nagy többséggel változatlanul

elfogadják az ötödik szakaszt.

Most a hatodik szakaszra kerül a sor, amelyhez Polónyi Géza szólal fel elsőnek.

Az ülés folyik

A horvát országgyűlésből.

Budapest, márc. 7. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Zágrádból sürgönyzik, a horvát országgyűlés ma délelőtt ülést tartott, amelyen folytatta a felirati vitát.

Elhunyt olasz költő.

Budapest, márc. 7. (A „Torontál” ered. távirata.) Mint Rómából sürgönyzik, Fogadzzaro Antal a híres olasz költő és regényíró tegnap Vicenzában 69 éves korában meghalt.

Az angol koronázás.

Budapest, márc. 7. (A „Torontál” eredeti távirata.) Londoni jelentések szerint ott mind lázasabban folynak a készülődések az angol király koronázására, amely a legnagyobb fényvel fog lefolyni. Az angol király elrendelte, hogy a koronázás alkalmával százezer gyermeket megvédjenek.

A szegedi kendergyári sztrájk.

Budapest, márc. 7. (A „Torontál” eredeti távirata.) Az itteni kenderfonó-gyárban kitört sztrájk a munkások kielégítésével ma véget ért.

Borzalmas mozikatasztrófa.

Budapest, márc. 7. (A „Torontál” ered. távirata.) Mint Szentpétervárról sürgönyzik, Bologojev városkában egy ottani mozgófénykép-színházban tűz ütött ki, amely oly hamar elharapozott, hogy a színházból csak 30 ember tudott elmene-külni, míg 82 ember bennégett.

Nadrágszoknya-botrány Budapesten.

Budapest, márc. 7. (A „Torontál” eredeti táv.) Tegnap délután volt Budapesten az első botrány a nadrágszoknya miatt. Tegnap jelent meg ugyanis az első nadrágszoknyás hölgy az utcán, a Váci-utcai korzón. Alig tűnt fel a nadrágszoknyás hölgy, rögtön körülvettek a járőkelők, csufolták, szidták, gyalázták, úgy, hogy végre is a hölgy kénytelen volt egy üzletbe menekülni, a honnan azután később, egy őrizetlen pillanatban hazaszállították.

Tőzsde.

Budapest, márc. 7. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli zárlatkor a következő árakat jegyezték:

Buza (márciusra)	22.98 — —
Buza (áprilisra)	21.26 — —
Rozs (áprilisra)	16.58 — —
Zab (áprilisra)	17.18 — —
Tengeri (májusra)	11.42 — —

Felelős szerkesztő: SOMFAI JÁNOS.

Kossuth-u'ca 2026. szám alatti

ház eladó.

Bővebbet a háztulajdonosnál.

292-22

381. szám. 1911. A zombolyai járás főszolgabírájától.

Pályázati hirdetés.

Torontálvármegyében zombolyai járásban levő Nagytőszeg községben megüresedett **szülésznői állásra** pályázatot hirdetek. Az állás javadalmazása 180 korona évi fizetés és a szabályrendeletben biztosított díjak.

A képesítési okmányokkal s erkölcsi bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvények 1911. évi március 22-ig nálam adandó be.

Zombolya, 1911. évi február hó 22.

Féris József,
főszolgabíró

267-33

Vérrarancs

Özv. Guttman Jakabné és Fiainál

és a

„Fehér Macskához” címzett üzletben

Telefon 96.

Telefon 86.

307-31

763/1911. sz.

Alibunár község előljárósága.

Hirdetmény.

Alibunár község előljárósága közhírré teszi, hogy képviselőtestületének 109/1910. sz. határozata alapján a homoki legelőn **egy járgányos kőkutatót** szándékozik ásatni, illetve építtetni.

E végett a versenytárgyalást folyó évi **márc 11-én d. e. fél 11 órára** tűzi ki, melyről vállalkozni szándékozők értesítetnek.

A kut mélysége 35 m., szélessége 3 m. volna. Egyéb feltételek a jegyzői irodában megtekinthetők.

Alibunár, 1911. évi március 1.

286-32

Község előljárósága

763/1811. sz.

Alibunár község előljáróságától.

Hirdetmény.

Közhírré tesszük, hogy a „Glosdje“ nevű 66 holdas legelőt f. évi **március 11-én d. e. 9 órakor** tartandó árverésen készpénz fizetése mellett a legtöbbet ígérőnek a folyó évre bérbe adjuk. A feltételek a jegyzői irodában megtekinthetők.

Alibunár, 1911. évi március 1.

287-32

Község előljárósága.

1155. sz. V. 1911.

A törökbecsei járás főszolgabírájától.

Pályázati hirdetmény.

Torontálvármegye törökkanizsai járásához tartozó Klárafalva kisközségben, mint a deszki körjegyzőség expositurája, ujonnan szervezett és 1000 korona évi fizetés, két szoba, konyha, padlás, pincéből álló természetbeni lakás, tehénistálló, disznóól, 3 öl kemény tűzifa, kert használatából álló javadalmazással díjazott **segédjegyzői állásra** pályázatot hirdetnek.

Felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy jegyzői oklevél és eddigi alkalmaztatásukat igazoló bizonylattal ellátott pályázati kérvényüket hozzám folyó évi **március 31-ig** adják be.

Törökkanizsa, 1911. évi március 2.

301-11

Tallián Emil,
főszolgabíró.

Vervörös fajnarancs

catániai legjobb minőségű, ötkilós postakosárral 280, eredeti 180-150, avagy 100 darabos ládával 6 korona, eredeti 30-300, avagy 200 darabos ládával 11 koronáért. — **Sárga fajnarancs** édes ötkilós postakosárral 250, eredeti ládával 180-150, avagy 100 darabos ládával 475 korona, eredeti 360-300, avagy 200 drbbal 850 korona. — **Mandarin** mézédés ötkilós postakosárral 350, eredeti ládával 100 darabos 550 korona. — **Citrom** elsőrendű, ötkilós postakosárral 220, eredeti ládával 180 darabos 450, eredeti 360, avagy 300 drbbal 850 korona. — **Karfiól** csodaszép fehér, ötkilós postakosárral 240, eredeti kosárral 18 drbbal 380 korona. — **Maroni** római konzervált ötkilós postakosárral 250. 25 kilós zsákkal 9 koronáért szállítja utánvétellel, bérmentlenül az **Agumen** délytömölcs nagykereskedés Budapest, Szarka utca 7. — Tessék előnyarjegyzőket kérni délytömölcsökről. (210-3113)

1495/1911. sz.

A törökbecsei járás főszolgabírájától.

Pályázati hirdetmény.

A torontálvármegye törökbecsei járásához tartozó Tarras községben megüresedett **segédjegyzői állásra** ezennel pályázatot hirdetnek.

Felhívom mindazokat, akik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. I. t. c. 6. §-a, illetve az 1900. XX. t. c. 3. §-ában előirt képesítésüket, valamint eddigi alkalmaztatásukat és nyelvismeretüket igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket hozzám 1911. évi **március 26-ig** nyújtják be.

A később érkező kérvényeket nem fogom figyelembe venni. A szerb nyelv tudása okvetlen szükséges.

A segédjegyző javadalmazása a következő: a községtől 960 kor évi fizetés, 80 kor. utiátalány és természetbeni lakás. Az államtól 40 korona fizeteskiegészítés.

Törökbecse, 1911. évi február 22.

280-31

Dr. Csávósy Ignác,
főszolgabíró.

Hirdetmény.

Jegyzői pályára készülő szorgalmas fiatalember Torontálerzsébetlak község jegyzői hivatalánál mint **gyakornok** folyó évi **április 1-től** alkalmazást nyerhet.

Javadalma havonként utólagosan fizetendő 83-33 K.

Ajánlatok Torontálerzsébetlak község jegyzői hivatalához intézendők.

2-9-31

Pályázati hirdetmény.

Torontálvármegye csenei járásához tartozó Románecska községében rendszersített és évi 1000 kor. fizetéssel javadalmazott községi **segédjegyzői állásra** ezennel pályázatot hirdetnek.

Felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy minősítésüket és eddigi alkalmazásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket 1911. évi **március 20-ig** hivatalomnál annál is inkább nyújtják be, mert a később érkező kérvényeket figyelembe venni nem fogom.

A választást 1911. évi március 22-én d. e. 10 órakor fogom Románecska község-házánál megtartani.

Csene, 1911. évi március 4.

302-31.

U. basich Gaspár,
főszolgabíró.

761. kig. szám. 1911.

Alibunár község előljáróságától.

Hirdetmény.

Közhírré tesszük, hogy a község tulajdonát képező **2 hold amerikai vesszővel beültetett, már termő szőlőt** egymásután következő 10 évre folyó évi **március 11-én d. e. 10 órakor** megartandó árverésen bérbe adjuk. A feltételek a jegyzői irodában megtekinthetők.

Alibunár, 1911. évi március hó 1-én.

Mohaupt,
jegyző.

288-3.8

Dadics,
bíró.

329. sz. 1911.

Szerbpadé község előljáróságától.

Hirdetmény.

Egy az adóügyekben teljesen jártas ideiglenes munkaerő 4 kor. napi díj élvezete mellett kerestetik.

Megjegyeztetik, hogy a községi segédjegyzői állás elhalálozás folytán üresedésbe jött, amelynek betöltésére a pályázat a napokban ki fog iratni.

Ajánlatok alólírott község előljáróságához intézendők.

Szerbpadé, 1911. évi március 4.

300-31

Községi előljáróság.

TORONTÁLI CIPŐGYÁR

PILLANGÓ VÉDJEKY

NAGYBECSKEREK.

Torontáli cipőkben nagy választék.

Torontáli cipőkben nagy választék.

Galosni, báli cipő, báli legyező, báli ruhadiszek

Benó Testvérek ezelőtt **Kokits A. F.**

divat-, rövid- és játékkereskedés

Nagybecskerek.

Telefon 201. Telefon 201.

6-8754

Nyomatott Pleitz Fer, Pál kiadónál Nagybecskereken.